

W UNII EUROPEJSKIEJ

Europejska Agencja Środowiska

Maciej Podemski*

Europejska Agencja Środowiska (*European Environment Agency*) została utworzona w 1990 r. na mocy rozporządzenia EWG nr 1210/90. W 1993 r. podjęto decyzję o lokalizacji jej siedziby w Kopenhadze, a w 1994 roku rozpoczęła swą działalność (Podemski, 2004). Pomimo, że agencja jest organem Unii Europejskiej, jej członkami mogą również zostać

kraje nie należące do UE, ale popierające cele agencji. Do agencji należy obecnie 31 państw: 25 państw członkowskich Unii Europejskiej oraz Bułgaria, Islandia, Lichtenstein, Norwegia, Rumunia i Turcja. Kolejnym członkiem ma zostać Szwajcaria. Również Albania, Bośnia i Hercegowina, Chorwacja, Republika Macedonii oraz Serbia i Czarnogóra zgłosiły chęć przystąpienia do niej.

Zadaniem Europejskiej Agencji Środowiska jest dostarczanie europejskim decydom politycznym oraz opinii publicznej informacji o stanie środowiska i kierunkach jego zmian w celu wspierania zrównoważonego rozwoju i pomocy w osiągnięciu poprawy stanu środowiska. Agencja realizuje to zadanie poprzez koordynację Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska (EIONET) i całego systemu informacji środowiskowej, gromadzenie i analizę danych z dziedziny środowiska (pochodzących od służb Komisji Europejskiej, krajów członkowskich agencji, międzynarodowych organizacji i konwencji), doradztwo w opracowywaniu europejskiej polityki i strategii ochrony środowiska oraz zapewnianie powszechnego dostępu do informacji.

Głównymi odbiorcami produktów agencji są: Komisja Europejska, Parlament Europejski i Rada Europejska. Z prac agencji korzystają również inne instytucje Unii Europejskiej, takie jak Komitet Ekonomiczno-Społeczny, Komitet Regionów oraz Europejski Bank Inwestycyjny oraz kraje członkowskie. Poza strukturami Unii Europejskiej użytkownikami dorobku agencji są organizacje pozarządowe, akademickie, biznesowe, a także inne zainteresowane podmioty.

Informacje dostarczane przez agencję pochodzą z różnych źródeł. Największym z nich jest Europejska Sieć Informacji i Obserwacji Środowiska. Agencja jest odpowiedzialna za rozbudowywanie sieci oraz koordynację działań przez nią podejmowanych. Aby osiągnąć ten cel, agencja ściśle współpracuje z koordynatorami krajowymi, którymi zazwyczaj są krajowe agencje środowiska lub ministerstwa środowiska krajów członkowskich, odpowiedzialne za administrowanie krajowych sieci łączących instytucje (jest ich w sumie około 300).

Ważnymi źródłami informacji są też organizacje europejskie i międzynarodowe, takie jak Urząd Statystyczny

(Eurostat) oraz Wspólne Centrum Badawcze (JRC) Komisji Europejskiej, Organizacja ds. Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), Program Ochrony Środowiska Narodów Zjednoczonych (UNEP), Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) czy też Światowa Organizacja Zdrowia (WHO).

W celu efektywnego gromadzenia danych i zarządzania nimi stworzono pięć europejskich centrów tematycznych, zajmujących się wodą, powietrzem i zmianami klimatycznymi, różnorodnością biologiczną, gospodarką zasobami naturalnymi i odpadami oraz środowiskiem lądowym.

Europejska Agencja Środowiska publikuje corocznie cztery serie raportów, z których najważniejsza jest *Environmental Signals*. Ponadto ukazuje się coraz więcej krótkich notatek informacyjnych, dotyczących konkretnych zagadnień — tzw. briefingów. Briefingi i najważniejsze raporty są zazwyczaj tłumaczone na języki urzędowe krajów członkowskich agencji. Wszystkie publikacje są nieodpłatnie dostępne na stronie internetowej agencji (<http://www.eea.eu.int>).

Zarząd agencji składa się z jednego przedstawiciela każdego kraju członkowskiego, dwóch przedstawicieli Komisji Europejskiej oraz dwóch wybitnych naukowców desygnowanych przez Parlament Europejski. Do zadań Zarządu Europejskiej Agencji Środowiska należy m.in. wyznaczanie dyrektora zarządzającego, desygnowanie Komitetu Naukowego i przyjmowanie wieloletniego oraz rocznych programów pracy, a także sprawozdań rocznych. Dyrektor zarządzający odpowiada przed zarządem za realizację programów oraz za bieżące administrowanie agencją. Komitet Naukowy, składający się maksymalnie z 20 naukowców wyznaczonych przez zarząd, doradza zarządowi i dyrektorowi zarządzającemu.

Strategia Europejskiej Agencji Środowiska na lata 2004–2008

Obecny, trzeci wieloletni program pracy agencji, to strategia na lata 2004–2008 (Strategia..., 2003), pokrywająca się z 6. Programem Unii Europejskiej Działań na rzecz Ochrony Środowiska (Podemski, 2003). W strategii założono przede wszystkim, iż agencja rozbuduje system informacji, aż do osiągnięcia zintegrowanego systemu informacji przestrzennej w Europie, równoległe z inicjatywami INSPIRE (*Infrastructure for Spatial Information in Europe* — Infrastruktura Informacji Przestrzennej w Europie) oraz GMES (*Global Monitoring for Environment and Security* — Globalny Monitoring Środowiska i Bezpieczeństwa).

Do priorytetów strategii agencji na lata 2004–2008 należą:

a) Powstrzymanie zmian klimatycznych. Działanie to obejmuje m.in. ocenę postępu realizacji celów wyznaczonych w protokole z Kyoto, a także poparcie celów UE,

*Państwowy Instytut Geologiczny, ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa; maciej.podemski@pgi.gov.pl

polegających na zmniejszeniu intensyfikacji produkcji energii w UE o 1% rocznie i zwiększeniu do 2010 r. zużycia energii odnawialnej do 12% całkowitego zużycia energii. Ponadto obejmuje ono ocenę wpływu zmian klimatycznych na środowisko i ocenę możliwości adaptacji społeczeństw do tych zmian. Agencja wesprze także dalekosiężny cel UE, jakim jest niedopuszczenie do podwyższenia globalnej temperatury atmosfery o więcej niż 2°C powyżej temperatury z okresu przedindustrialnego. Będzie to wymagało długoterminowej, globalnej redukcji emisji gazów cieplarnianych — nawet o 70% wielkości emisji z 1990 r.

b) Zapobieganie utracie bioróżnorodności i zrozumienie zmian przestrzennych. Agencja będzie pomagać Unii Europejskiej w zapobieganiu utracie różnorodności biologicznej i w ochronie siedlisk oraz obszarów o szczególnym znaczeniu dla zachowania gatunków. W strategii przewidziano również wsparcie realizacji wymagań przestrzennych, określonych przez inicjatywy o zasięgu europejskim i światowym, włącznie z zadaniami dotyczącymi systemów morskich i gleb, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony gleb i zmian w wykorzystaniu gruntów na obszarach ekologicznie wrażliwych.

c) Ochrona zdrowia ludzkiego i jakości życia. Konkretne działania będą obejmować analizowanie kwestii środowiskowo-zdrowotnych, śledzenie kluczowych czynników szkodliwych dla środowiska, w tym jakości powietrza oraz wpływu zanieczyszczeń wewnątrz budynków na ludzkie zdrowie oraz prowadzenie sieci EIONET. W ośmiu wielkich ekosystemach morskich, otaczających Europę, szczególną uwagę będzie się zwracać na trendy w funkcjonowaniu ekosystemów, eutrofizację i zanieczyszczenia, skutki zanieczyszczenia gruntów i scenariusze rozwoju strefy przybrzeżnej oraz eksploatację zasobów morskich i transport morski w rejonie Arktyki i Morza Śródziemnego.

W zakresie ryzyka, jakie niesie ze sobą stosowanie chemikaliów, przewiduje się opracowanie monitorowania i

systemu informującego o niebezpiecznych ich stężeniach, narażeniu na działanie i skutki działania chemikaliów, z pestycydami włącznie. Jeśli chodzi o jakość wody, to agencja będzie wspierać wysiłki dążące do poprawy jakości wód podziemnych i powierzchniowych tak, aby nie wpływały one na zwiększenie niekorzystnego oddziaływania i zagrożenie dla ludzkiego zdrowia oraz środowiska. Cel ten zamierza się osiągnąć poprzez ocenę postępu na drodze do osiągnięcia dobrego stanu zbiorników wodnych do 2015 r. Konkretne działania będą obejmować m.in. ocenę stanu zbiorników wodnych w Europie oraz rozwój *EuroWaterNet* (Europejskiej Sieci Monitorowania Wody). Priorytet ten obejmuje również zapobieganie zagrożeniom naturalnym i technologicznym, w tym harmonizację map zagrożeń naturalnych, map wykorzystania gruntów oraz map ryzyka zagrożeń technologicznych.

d) Zrównoważone wykorzystanie i zagospodarowanie zasobów naturalnych i odpadów. Stale wzrasta zapotrzebowanie społeczeństwa na wodę, energię i surowce mineralne i jeśli nie zostanie ono powstrzymane, to w przyszłości negatywnie wpłynie na gospodarkę i rozwój społeczny. Dlatego coraz częściej odpady postrzegane są jako potencjalne źródło zasobów. Normą stanie się recykling i intensywne ponowne wykorzystanie materiałów.

e) Wspieranie zrównoważonego rozwoju i polityk środowiskowych.

Literatura

- European Environment Agency** — <http://www.eea.eu.int/>
PODEMSKI M. 2003 — Programy działań prośrodowiskowych Unii Europejskiej. *Prz. Geol.*, 51: 535–536.
PODEMSKI M. 2004 — Agencje Unii Europejskiej. *Prz. Geol.*, 52: 535–537.
Strategia EEA na lata 2004–2008 — Europejska Agencja Środowiska 2003, Biuro Oficjalnych Publikacji Wspólnot Europejskich, Luksemburg.
Unia Europejska — http://europa.eu.int/agencies/eea/index_en.htm